

Między nami ~ ?

m i ę d z y
z d r o j e

The text 'między zdroj' is rendered in a playful, multi-colored font. Each letter contains a small illustration related to a beach or vacation: 'm' is pink with a woman in a red swimsuit; 'i' is blue with a woman in a black and white swimsuit; 'ę' is green with a woman in a black and white swimsuit; 'd' is yellow with a man on a yellow inflatable; 'z' is blue with a man on a yellow inflatable; 'y' is purple with a white crescent moon; 'z' is blue with a woman on a pink inflatable; 'd' is blue with a man on a blue inflatable; 'r' is blue with a man on a blue inflatable; 'o' is yellow with a woman on a pink inflatable; 'j' is blue with a woman on a pink inflatable; 'e' is orange with a beach ball on top.

Rodzinne trasy spacerowe

Szanowni Państwo,

„Między nami Międzyzdroje” to hasło promujące Międzyzdroje. Szum morza, ciepły piasek, barwne zachody słońca, piękno przyrody – to właśnie Międzyzdroje, nadmorski kurort, położony na największej polskiej wyspie Wolin, który co roku gości tysiące turystów z całego świata. Pierwsze kroki wszyscy odwiedzający Międzyzdroje kierują w stronę pięknej, piaszczystej plaży, z której w głąb morza wychodzi moło o długości 395 m z przystanią „białej floty”. Statki oferują rejsy na wyspę Uznam, do cesarskich kurortów niemieckich Ahlbeck, Heringsdorf i Bansin, oraz wycieczki turystyczne po Bałtyku. Z moło roztacza się wyjątkowa panorama na Zatokę Pomorską. Ku zachodowi ciągnie się nizinna Mierzeja Przytorską, wieczorami widać w oddali światła latarni morskiej w Świnoujściu. Po stronie wschodniej znajduje się Kawcza Góra i najwyższe klifowe wzniesienie na polskim wybrzeżu - Gosań mające 95 m n. p. m. Nazwa wzniesienia pochodzi od prapolskiej nazwy gozd co znaczy cienisty las. Jest to najbardziej charakterystyczne miejsce wyspy Wolin i polskiego wybrzeża. Międzyzdrojska promenada, przy której podziwiać można odrestaurowane kamieniczki z XIX i XX wieku jest miejscem spacerów dla licznych turystów. Dzięki przeprowadzonej modernizacji promenada w Międzyzdrojach zyskała nowe, współczesne oblicze. Wśród elementów małej architektury na wyróżnienie zasługują szklane wodospady. To doskonałe miejsca dające ochłodę w słoneczne, upalne dni.

Gmina Międzyzdroje to idealne miejsce do uprawiania sportów, turystyki kwalifikowanej i aktywnego wypoczynku. Dla pasjonatów sportów wodnych jest Morze Bałtyckie, Jezioro Wicko Małe, Zalew Szczeciński oraz port jachtowy w Wapnicy. Na aktywnych czekają trasy rowerowe: Wokół Zalewu Szczecińskiego i Velo Baltica (R-10) oraz siłownie plenerowe i wielofunkcyjny stadion miejski.

Szukających ciszy i wytchnienia zapraszamy na szlaki Wolińskiego Parku Narodowego i liczne atrakcje przyrodnicze i ścieżki edukacyjne. Pieszne szlaki poprowadzono przez najatrakcyjniejsze tereny Parku - szlak czerwony brzegiem morza, niebieski przez bukowo – sosnowe lasy nad Jezioro Turkusowe i dalej na wybrzeże Zalewu Szczecińskiego, szlak zielony prowadzi nad urokliwe Jezioro Warnowskie.

Letnia oferta gminy wzbogacana jest wydarzeniami kulturalnymi i sportowymi. Najstarszym z nich jest Międzynarodowy Festiwal Pieśni Chóralnej, który odbywa się w Międzyzdrojach od 1966 roku. Festiwal Gwiazd od 1996 r. przyciąga do Międzyzdrojów artystów polskiego kina, filmu, ekranu i sceny. W Alei Gwiazd przy promenadzie każdego lata pojawiają się nowe odciski dłoni polskich aktorów i twórców filmowych. W Międzyzdrojach odbywają się także liczne imprezy sportowe m.in. Bieg Śniadaniowy i Mityng Lekkoatletyczny im. Władysława Komara i Tadeusza Ślusarskiego. Bogaty program wydarzeń kulturalnych, muzycznych, sportowych powoduje, że każdy znajdzie tu coś dla siebie przez cały rok.

Dlatego cieszymy się, że wybrali Państwo Międzyzdroje, tu warto być!!!

Poznajcie najciekawsze zakątki naszej gminy „między naturą a kulturą” z naszym przewodnikiem.

Zapraszam,

Mateusz Bobek

Burmistrz Międzyzdrojów

„MAŁA PĘTLA”

PROMENADA – CENTRUM

Trasa piesza ok. 3 km.,
czas ok. 1 godz. bez zwiedzania atrakcji

Trasę rozpoczynamy od **Punktu Informacji Turystycznej (1)**, znajdującego się na promenadzie przy ul. Promenada Gwiazd. Budynek zwany potocznie przez mieszkańców „Balbinką”, jest wpisany na listę zabytków, został wyremontowany i oddany do użytku w 2008r.

Kierując się z „Balbinki” w stronę najstarszego 4* hotelu w Międzyzdrojach Vienna House Amber Baltic (otwarty w 1991r.), przechodzimy na **Aleję Gwiazd. (2)** - dzieło prof. Adama Myjaka związane z organizowanym od 1996r. Festiwałem Gwiazd. Jest to nietypowa aleja, na której uwieczniono w brązie ponad 200 odcisków dłoni artystów, pomniki, upamiętniające wielkie postacie kina i teatru. Zwiedzając Aleję Gwiazd dochodzimy do zejścia C na plażę, które dostosowane jest również dla osób niepełnosprawnych.

Z Alei Gwiazd kierujemy się promenadą w stronę molo. Przechodzimy przez park angielski, obok zabytkowego budynku **Międzynarodowego Domu Kultury (3)** i amfiteatru.

Międzynarodowy Dom Kultury to zabytkowy budynek w stylu klasycystycznym, z połowy XIX w. Budynek zdobią wspaniałe elewacje i atrakcyjne

1

2

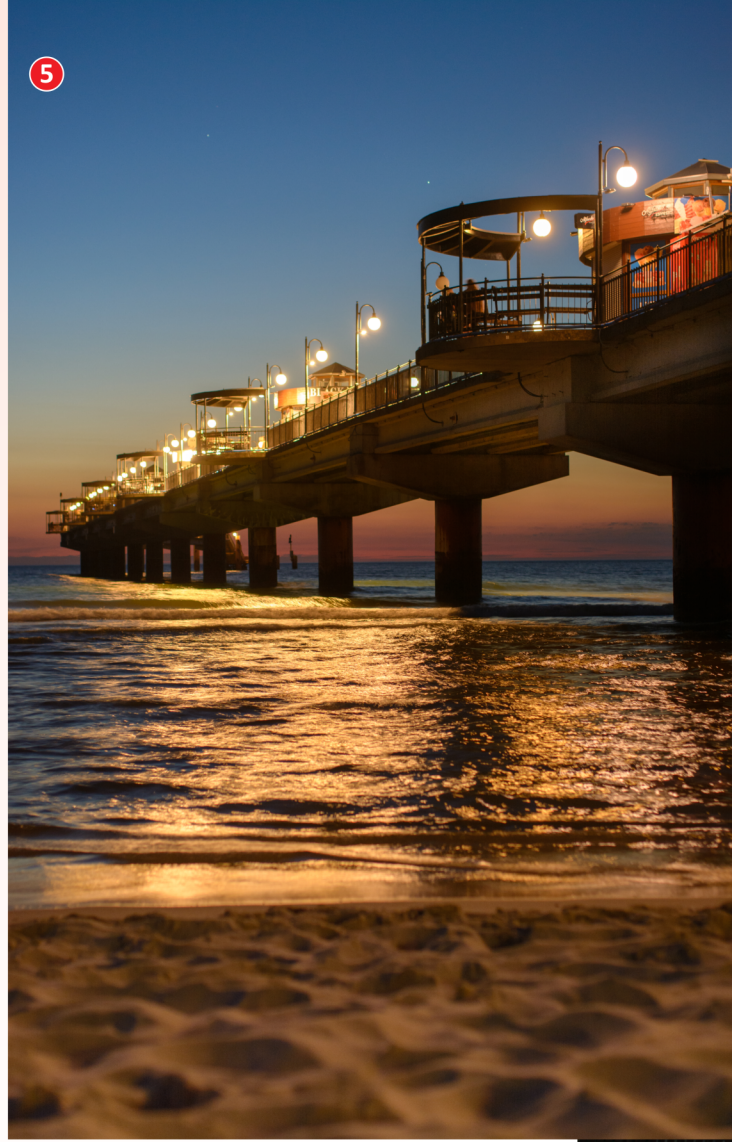
wnętrza. Jest miejscem licznych wystaw, koncertów i imprez kulturalnych. Za MDK mijamy budynek **Gabinetu Figur Woskowych (4)**, pokażną wystawę woskowych postaci naturalnej wielkości ludzi ze świata nauki, polityki, sztuki i bajki, **Planetarium (4)**, gdzie na 7 metrowej kopule wyświetlane są za pomocą cyfrowego projektora trójwymiarowe obrazy pochodzące z kosmosu. W tym samym miejscu znajduje się także kino Eva, kawiarnia oraz atrakcja dla dzieci „Mouse House” czyli Mysia Nora. Po zwiedzaniu atrakcji kierujemy się na główną część promenady, przebudowanej w 2011r. Powstały tu nowoczesne fontanny, w formie szklanych kurtyn - wodospadów oraz duża ilość futurystycznie wyglądających ławek w kształcie pergoli.

Przed nami ukazują się dwie charakterystyczne, białe wieżyczki, prowadzące w głąb pasażem na **molo (5)**. Historia molo jest długa i barwna, a miejsce to zawsze było głównym punktem kurortu. Pierwsze Molo powstało w 1884 roku. Ważny dla miasta był rok 1906. Znalazł się wówczas człowiek, radca Bötker, który powierzył na remont pomostu kapitał w wysokości 250 tys. marek. 1 lipca 1906 roku dokonano uroczystego otwarcia molo, które nazwano imieniem cesarza Niemiec Fryderyka III. Jego długość wynosiła około 370 metrów. Przez lata kolejne sztormy niszczyły drewnianą konstrukcję, którą zawsze dobudowywano. W 1954 roku sztorm uszkodził prawie cały pomost a siedem lat później przy wejściu na molo spłonął secesyjny pasaż. Później kilkakrotnie pomost był remontowany, aż do 1985 roku, kiedy to silne wiatry i oblodzenia dokonały ogromnych

zniszczeń. Ze względu na bezpieczeństwo musiano molo zamknąć. W 1989 pomost całkowicie rozebrano. Pozostały tylko sylwetki wieżyczek. Nowe molo

5

o długości 120m oddano do użytku w 1994r. W 2003 r. firma „Adler Schiffe” podjęła się przedłużenia moła. Obecne międzyzdrojskie moło jest najdłuższym betonowym mołem w Polsce o długości 395 m, miejscem spacerów zakochanych i miłośników ciekawych krajobrazów. Wracając spacerem przez pasaż moła możemy zatrzymać się w jednej z licznych kawiarenek oferujących smakowite desery.

Z promenady kierujemy się na zachód. Przed nami nowoczesny budynek **Oceanarium (6)**, gdzie mamy niepowtarzalną okazję przyjrzenia się podwodnemu światu. Zwiedzający mogą na własne oczy zobaczyć 16-to metrowy półtunel, w którym pływają egzotyczne ryby i inne morskie organizmy. Kierując się z oceanarium do skrzyżowania ul. Zdrojowej z ul. Boh. Warszawy przechodzimy w prawo obok apartotelu „Aquamarina Prima” na **kładkę po koronach wydm (7)**. Całkowita długość kładki wynosi 950m, jest ona dostosowana dla osób niepełnosprawnych i posiada funkcjonalne tarasy widokowe. Przechodzimy krótkim ok. 70m odcinkiem kładki, podziwiając nadmorskie widoki do zejścia F przy ul. Rybackiej.

Schodzimy z kładki na ul. Rybacką i kierujemy się w lewo przy budynku „Bałtyk” na ul. Mikołaja Kopernika. Po przejściu ok 50m po lewej stronie chodnika naszym oczom ukazują się dwa niewielkie drewniane budynki o charakterystycznej zabytkowej architekturze. **Willa „Tyrolska” i Villa „Katjuscha” (8)** powstały na przełomie XIX i XX wieku, pomyślnie były jako letnie rezydencje zamożnych obywateli Szczecina i Berlina. Zbudowano je w stylu szwajcarskim, który jest mieszaniną wzorów budownictwa ludowego Rosji, Szwajcarii i Skandynawii. Te nieduże domki

zdobione drewnianymi koronkami, ażurowymi werandami i wieżyczkami, bardziej przypominają małe pałace niż zwykłe mieszkania. Ciekawostką jest fakt, że Willa „Katjuscha” pierwotnie została przeniesiona w całości z okolicy Moskwy. Stało się tak za sprawą kaprysu bogatego mieszkańca Berlina lub Szczecina. Idąc ulicą Mikołaja Kopernika, mijamy nowo odrestaurowany budynek Komisariatu Policji w Międzyzdrojach i kierujemy się do schodów prowadzących na ul. Gryfa Pomorskiego.

Schodząc ze schodów możemy podziwiać kwietną rabatę z napisem Międzyzdroje. Kierujemy się prosto ul. Gryfa Pomorskiego, mijając skrzyżowanie z ul. Krótką. Na ul. Krótkiej znajduje się kaplica z 1902 r. z ryglową wieżyczką Stella Matutina, co po polsku oznacza „Gwiazda Zaranna”, czyli ta która pozwalała rybakom na bezpieczny powrót do portu. W kaplicy od ponad 100 lat mają swoją siedzibę Siostry Bormeuszki, które kiedyś i obecnie świadczą pomoc osobom ubogim i potrzebującym. Kaplicę w 1952 r. odwiedził Prymas Polski S. Wyszyński.

Przy ul. Gryfa Pomorskiego mijamy **Papugarnię (9)**. W tym miejscu 41 egzotycznych barwnych osobników przynosi turystę w inny świat. Można zobaczyć jak papugi się bawią, popisują a nawet tulą. Mamy wyjątkową okazję spotkać tu Romea i Julię... ary zwyczajne, jak i inne gatunki tych inteligentnych ptaków, tj. konury, rudosterki i barwinki czarnogłowe. Dalej kierujemy się w stronę Placu Neptuna, przechodząc koło rosnących

9

tu dwóch pomnikowych cisów pn. „Strażnicy”. Wysokie na 9 i 7m cisy o obwodzie 180cm stanowią element ścieżki przyrodniczej pn. „Szlak drzew pomnikowych”.

Wchodzimy na **Plac Neptuna (10)**, spacerując pomiędzy lokalami gastronomicznymi przechodzimy do ul. Światowida. Na ul. Światowida możemy zakupić liczne pamiątki z Międzyzdrojów.

Kierujemy się w stronę **Parku im. F. Chopina (11)**.

Do parku wchodzimy stylizowaną ornamentyką, metalową bramą, imitującą wejście do parku zdrojowego sprzed 100 lat. Park został założony przez belgijskiego kupca Arnolda Lejeune w XIX wieku. Możemy tu podziwiać efektowne okazy dębów, platany pochodzenia greckiego, żywotniki i cisy. Mijamy kamień poświęcony znanemu malarzowi maryniście Erykowi von Zedtwitz, fontannę oraz popiersie wybitnego kompozytora Fryderyka Chopina. Kierując się schodami w górę dochodzimy do „Balbinki” a naszą wycieczkę kończymy przy wykonanym z kwiatów

pawiu zwanym potocznie „**Tolkeim**” (12). Dlaczego Tolek? Zatrzymujący się przy kwietnym pawiu turyści z Niemiec z zachwytem przechodząc obok niego mówili „*toll*”, co znaczy zachwycający. Pracownikom opiekującym się zielenią miejską bardzo się to spodobało więc nazwali pawia Tolek i tak już zostało.

„DUŻA PĘTLA”

PROMENADA – CENTRUM – MUZEUM WPN – PARK F. CHOPINA

Trasa piesza ok. 4 km.,
czas ok. 1,5 godz. bez zwiedzania atrakcji

Trasę rozpoczynamy od **Punktu Informacji Turystycznej (1)**, znajdującego się na promenadzie przy ul. Promenada Gwiazd. Budynek zwany potocznie przez mieszkańców „Balbinką”, jest wpisany na listę zabytków, został wyremontowany i oddany do użytku w 2008r.

Kierując się z „Balbinki” w stronę najstarszego 4* hotelu w Międzyzdrojach „Vienna House Amber Baltic” (otwarty w 1991 r.), przechodzimy na **Aleję Gwiazd. (2)** - dzieło prof. Adama Myjaka związane z organizowanym od 1996r. Festiwałem Gwiazd. Jest to nietypowa aleja, na której uwieczniono w brązie ponad 200 odcisków dłoni artystów, pomniki, upamiętniające wielkie postacie kina i teatru. Zwiedzając Aleję Gwiazd dochodzimy do zejścia C na plażę, które dostosowane jest również dla osób niepełnosprawnych.

Z Alei Gwiazd kierujemy się promenadą w stronę molo. Przechodzimy przez park angielski, obok zabytkowego budynku Międzynarodowego Domu Kultury i amfiteatru. Mijamy budynek **Gabinetu Figur Woskowych (3)**, pokazną wystawę woskowych postaci naturalnej wielkości ludzi ze świata nauki, polityki, sztuki i bajki, **Planetarium (3)**, gdzie na 7 metrowej kopule wyświetlane są za pomocą cyfrowego projektora trójwymiarowe obrazy pochodzące z kosmosu. W tym samym miejscu znajduje się także kino Eva, kawiarnia oraz atrakcja dla dzieci „Mouse House” czyli Mysia Nora. Po zwiedzaniu atrakcji kierujemy się na główną część **promenady**, przebudowanej w 2011r. Powstały tu nowoczesne fontanny, w formie szklanych kurtyń - wodospadów oraz duża ilość futurystycznie wyglądających ławek w kształcie pergoli.

Przed nami ukazują się dwie charakterystyczne, białe wieżyczki, prowadzące w głąb pasażem na **molo (4)**. Historia molo jest długa i barwna, a miejsce to zawsze było głównym punktem kurortu. Pierwsze Molo powstało w 1884 roku. Ważny dla miasta był rok 1906. Znalazł się wówczas człowiek, radca Bötter, który powierzył na remont pomostu kapitał w wysokości 250 tys. marek. 1 lipca 1906 roku dokonano uroczystego otwarcia molo, które nazwano imieniem cesarza Niemiec Fryderyka III. Jego długość wynosiła około 370 metrów.

Przez lata kolejne sztormy niszczyły drewnianą konstrukcję, którą zawsze dobudowywano. W 1954 roku sztorm uszkodził prawie cały pomost a siedem lat później przy wejściu na molo sflonął secesyjny pasaż. Później kilkakrotnie pomost był remontowany, aż do 1985 roku, kiedy to silne wiatry i oblodzenia dokonały ogromnych zniszczeń. Ze względu na

bezpieczeństwo musiano molo zamknąć. W 1989 pomost całkowicie rozebrano. Pozostały tylko sylwetki wieżyczek. Nowe molo o długości 120m oddano do użytku w 1994r. W 2003 r. firma „Adler Schiffe” podjęła się przedłużenia molo. Obecne międzyczdrojskie molo jest najdłuższym betonowym molem w Polsce o długości 395m, miejscem spacerów zakochanych i miłośników ciekawych krajobrazów. Wracając spacerem przez pasaż molo możemy zatrzymać się w jednej z licznych kawiarenek oferujących smakowite desery.

Z promenady kierujemy się na zachód. Przed nami nowoczesny budynek **Oceanarium (5)**, gdzie mamy niepowtarzalną okazję przyjrzenia się podwodnemu światu. Zwiedzający mogą na własne oczy zobaczyć 16-to metrowy póttunel, w którym pływają egzotyczne ryby i inne morskie organizmy. Kierując się z oceanarium do skrzyżowania ul. Zdrojowej z ul. Boh. Warszawy przechodzimy w prawo obok apartotelu „Aquamarina Prima” na **kładkę po koronach wydm (6)**. Całkowita długość kładki wynosi 950m, jest ona dostosowana dla osób niepełnosprawnych i posiada funkcjonalne tarasy widokowe. Przechodzimy kładką, podziwiając nadmorskie widoki do zejścia G przy ul. Cichej.

Przy ul. Cichej na zachód (po prawej stronie) znajduje się „**Park Przyrodniczy (7)**”, w którym zobaczymy ciekawe rośliny i rabaty kwietne. Stoi tu również rzeźba „Rybki” wykonana w latach 70-tych XX wieku. Autorem rzeźby jest szczeciński rzeźbiarz Stanisław Biżek.

Na przełomie 1969 – 1970 roku, w ramach organizowanego przez Pracownię Sztuk Plastycznych ze Szczecina konkursu, na wykonanie rzeźb dla Międzyzdrojów i Świnoujścia powstały betonowe pomniki, wykonane przez młodych szczecińskich rzeźbiarzy. Jednym z nich był Stanisław Biżek, który w ramach konkursu przygotował dla Międzyzdrojów 2 rzeźby. Jak na ówczesne warunki przystało, rzeźbiło się z dostępnego materiału. Był nim tzw. „sztuczny kamień”, materiał na bazie betonu z dodatkami np. gliny, barwników itp. Rzeźby wykonywało się wówczas w plenerze, przygotowując odpowiednie formy z gipsu zbrojonego stalą. Przygotowane formy

przywoziło się i ustawiało w miejscu docelowym. Ustawiano rusztowanie, po czym zalewało formę „sztucznym kamieniem”. W ramach konkursu wykonano w ówczesnej przestrzeni miejskiej 8 rzeźb, z których 4 dostępne są w Parku Rzeźb przy ul. Zwycięstwa. W Parku Rzeźb na tablicach informacyjnych prezentujemy autora – Stanisława Biźka oraz inną jego pracę „Wczasowiczka”. Kierujemy się na wschód, w stronę moła ul. Bohaterów Warszawy. W tym miejscu znajdujemy się w najstarszej części **zabudowy architektonicznej Międzyzdrojów, zwanej kuracją lub kąpieliskową (Bäderarchitektur) (8)**. Budynki w tej zabudowie powstawały począwszy od drugiej połowy XIX wieku do 1945 roku. Niektóre z nich po wojnie zostały rozebrane, a cegłę wysłano na odbudowę Warszawy. Budynki posiadają charakterystyczne dla tego rodzaju budownictwa elementy: wieżyczki widokowe i ozdobne, kolumny, dekoracyjne tympanony, logie oraz duże werandy. Budynki wraz ze wzrostem rangi kurortu stawały się coraz bardziej okazałe i reprezentacyjne, mimo zmieniających się stylów w architekturze, zawsze wyrażały letniskowy charakter miejscowości. Wznoszono je w stylu klasycystycznym, secesyjnym, neobarokowym i opartym na motywach ludowych. Często łączono style, np. szwajcarski z klasycystycznym. Przy ulicach znajdujących się nieopodal promenady, powstały również obiekty mniejsze i bardziej kameralne, choć zdarzają się i tu wyjątki. W willach zaskakuje nas wysokość wnętrz, waha się w granicach 3-3,6m. Zasada była, że im wyższy był pokój, tym wyższa była cena jego wynajmu. Szczególnie okazałe prezentuje się „**Willa Richter” (8)**

(ul. Bohaterów Warszawy 4) zbudowana przez przedsiębiorców ze Szczecina w 1908 roku, jako letnia rezydencja rodzeństwa Klíngenberg. Jest to jednokondygnacyjny budynek przykryty ceramicznym dachem, z okienkami poddaszowymi zwanymi czasami glorieta. Górną część budowli ozdabiają szczyty, na których naniesiono złociste sześcioramienne gwiazdy, otoczone rośliną wicia. Na narożu budynku znajduje się trzykondygnacyjna sześcioboczna wieża, zakończona widokową galerią z blaszanym hełmem. Willa jest pięknym przykładem budownictwa secesyjnego, charakteryzującego się płynnością linii i miękką geometryzowaną ornamentacją.

Przechodząc przez „Park Popołudniowy” wchodzimy do „Parku Aktywności” (9), gdzie przez całą jego długość wzdłuż ścieżki rowerowej, rozciągają się rabaty bylinowo – trawiaste. Posadzono tu 9 różnych gatunków bylin i traw w tym: czosnek olbrzymi, goździk siny, jeżówkę purpurową czy szalwią omszoną. Rośliny te tworzą kolorowy dywan, ciesząc wzrok spacerowiczów i przejeżdżających rowerzystów. Park Aktywności kończy się przy skrzyżowaniu z ul. Rybacką. Warto tu zwrócić uwagę na dawny hotel „Seeblick” - dzisiejszy „Bałtyk” (ul. B. Warszawy 14) oraz willę „Stella Maris” (9), inne XIX wieczne przykłady zabudowy kąpieliskowej Międzyzdrojów. Przy budynku Bałtyk skręcamy w lewo na ul. Mikołaja Kopernika. Po przejściu ok 50 m po lewej stronie chodnika naszym oczom ukazują się dwa niewielkie drewniane budynki o charakterystycznej zabytkowej architekturze.

Willi „Tyrolska i Villa „Katjuscha” (10) powstały na przełomie XIX i XX wieku, pomyślnie były jako letnie rezydencje zamożnych obywateli Szczecina i Berlina. Zbudowano je w stylu szwajcarskim, który jest mieszanią wzorów budownictwa ludowego Rosji, Szwajcarii i Skandynawii. Te nieduże domki zdobione drewnianymi koronkami, ażurowymi werandami i wieżyczkami, bardziej przypominają małe pałace niż zwykłe mieszkania. Ciekawostką jest fakt, że Willa „Katjuscha” pierwotnie została przeniesiona w całości z okolicy Moskwy. Stało się tak za sprawą kaprysu bogatego mieszkańca Berlina lub Szczecina. Idąc

ulicą Mikołaja Kopernika, mijamy nowo odrestaurowany budynek Komisariatu Policji w Międzyzdrojach i kierujemy się do schodów prowadzących na ul. Gryfa Pomorskiego.

Schodząc ze schodów możemy podziwiać kwietną rabatę z napisem Międzyzdroje. Kierujemy się prosto ul. Gryfa Pomorskiego, mijając skrzyżowanie z ul. Krótką. Na ul. Krótkiej znajduje się kaplica z 1902 r. z ryglową wieżyczką Stella Matutina, co po polsku oznacza „Gwiazda Zaranna”, czyli ta która pozwalała rybakom na bezpieczny powrót do portu. W kaplicy od ponad 100 lat mają swoją siedzibę Siostry Boromeuszki, które kiedyś i obecnie świadczą pomoc osobom ubogim i potrzebującym. Kaplicę w 1952 r. odwiedził Prymas Polski S. Wyszyński.

Przy ul. Gryfa Pomorskiego mijamy **Papugarnię (11)**. W tym miejscu 41 egzotycznych barwnych osobników przenosi turystę w inny świat. Można zobaczyć jak papugi się bawią, popisują a nawet tulą. Mamy wyjątkową okazję spotkać tu Romea i Julię, ary zwyczajne, jak i inne gatunki tych inteligentnych ptaków, tj. konury, rudosterki i barwinki czarnogłowe. Dalej kierujemy się w stronę Placu Neptuna, przechodząc koło rosnących tu dwóch pomnikowych cisów pn. „Strażnicy”. Wysokie na 9 i 7m cisy o obwodzie 180cm stanowią element ścieżki przyrodniczej pn. „Szlak drzew pomnikowych”.

Dochodzimy do rogu ul. Gryfa Pomorskiego obok wejścia na **Plac Neptuna (12)**, przechodzimy przez skrzyżowanie na Plac Stefana kardynała Wyszyńskiego. Po lewej stronie pomnik Marynarza. Jest to dzieło szczecińskiego plastyka Sławomira Lewińskiego, powstałe w latach 60–tych XX wieku. Przechodzimy przez plac przy budynku PTTK i rzeźby rybaka w łódce do **Muzeum Przyrodniczego Wolińskiego Parku Narodowego (13)**. Ekspozycje Muzeum Przyrodniczego obrazują różnorodność przyrody Wolińskiego Parku Narodowego. Można tu z bliska obejrzeć charakterystyczne dla tego obszaru ekosystemy wraz ze specyficznymi dla nich

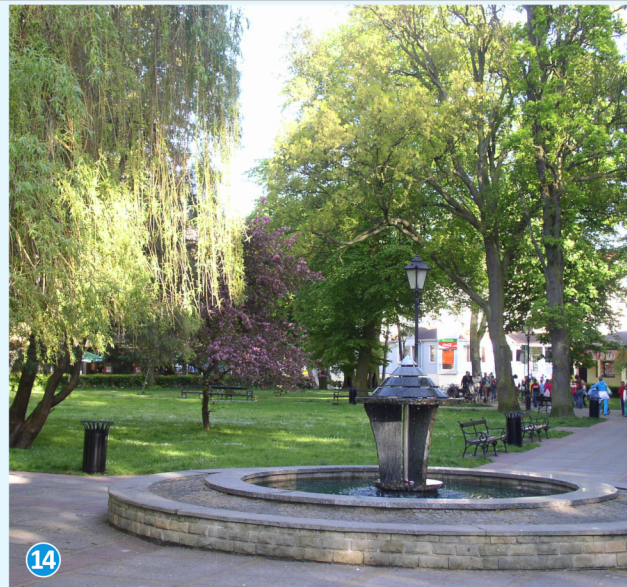

przedstawicielami fauny. Na szczególną uwagę zasługują wystawy przedstawiające środowisko nieleśne i wodne. Polujący bielik niosący upolowaną ofiarę, atakujące bataliony czy też odpoczywające na brzegu morza foki to niektóre ich elementy. Ekosystemy leśne reprezentowane są przez gatunki specyficzne dla całej wyspy Wolin jak: jeleń, sarna, dzik czy lis. Można też z bliska ocenić wielkość największego ssaka Europy żubra. Na uwagę zasługuje również wystawa geologiczna i etnograficzna.

Wracamy tą samą trasą na Plac Neptuna. Wchodzimy na Plac Neptuna, spacerując pomiędzy lokalami gastronomicznymi przechodzimy do ul. Światowida. Na ul. Światowida możemy zakupić liczne pamiątki z Międzyzdrojów.

Kierujemy się prosto w stronę **Parku im. F. Chopina (14)**. Możemy tu podziwiać efektowne okazy dębów, platany pochodzenia greckiego, żywotniki i cisy.

Do parku wchodzimy stylizowaną ornamentyką, metalową bramą, imitującą wejście do parku zdrojowego sprzed 100 lat. Park został założony przez belgijskiego kupca Arnolda Lejeune. W 1860 r. belgijski kupiec Arnoldt Lejeune wybudował okazały Dom Zdrojowy (dzisiejszy budynek Międzynarodowego Domu Kultury) i założył u jego podnóża park zdrojowy. W Domu Zdrojowym mieściły się pokoje dla gości, czytelnia, sala muzyczna i baletowa. Było to znane miejsce, do którego przybywały liczne osobistości ówczesnych Niemiec. Park przy Domu Zdrojowym wkrótce stał się ulubionym miejscem przechadzek dobrze sytuowanych kuracjuszy. W latach 1997 – 1998 Dom Zdrojowy, będący już instytucją kultury, wraz z częścią parku zdrojowego zostały przebudowane. Pod czujnym okiem konserwatora zabytków Dom Kultury oraz park zyskały nowe oblicze. Powstały nowe nawierzchnie chodnikowe, schody od strony ul. Zdrojowej oraz nowoczesna w formie fontanna. Fontannę z granitu zaprojektowała szczecińska rzeźbiarka Albina Adamska – Gwizdała, a jej wykonawcą był kamieniarz Jan Hybiak, mieszkaniec Kamienia Pomorskiego.

14

15

Uroczyste oddanie fontanny w parku zdrojowym nastąpiło przed sezonem, 17 czerwca 1998 roku. Koszt budowy fontanny z własnym materiałem budowlanym wyniósł 30 tysięcy złotych.

Od 1999 roku park zdrojowy nosi imię Fryderyka Chopina. 5 maja 1999 r. Rada Miejska w Międzyzdrojach podjęła uchwały o nadaniu parkowi imienia Fryderyka Chopina oraz o wzniesieniu pomnika – popiersia wybitnego kompozytora. Uroczyste odsłonięcie pomnika odbyło się 30 czerwca 1999r. o godz. 17:00 i stanowiło główny punkt programu pierwszego dnia Wakacyjnego Festiwalu Gwiazd. Mijamy kamień wraz z tablicą upamiętniającą mieszkańca Międzyzdrojów hrabiego Eryka von Zedtwitza. Eryk von Zedtwitz, zastąpił jako malarz marynista, uwieczniający na płótnach najróżniejsze oblicza Morza Bałtyckiego. Zedtwitz był naturszczykiem i samoukiem – malarstwa nie uczył się w żadnej ze szkół. Jego obrazy zachwycały jednak jemu współczesnych i poruszały wyobraźnię następnych pokoleń. Hrabia sprowadził się do Międzyzdrojów w 1926 r. Miał wtedy już 39 lat, żonę, trójkę dzieci, a za sobą bogatą karierę w dyplomacji. Ród von Zedtwitzów był spokrewniony z książętami bawarskimi i saksońskimi, a nawet dynastią Habsburgów. Eryk urodził się w 1887 r. w mieście Teplitz w Czechach. Studiował prawo na Uniwersytecie w Pradze i Wiedniu, po czym rozpoczął pracę w niemieckiej i włoskiej dyplomacji. Podobno znał dziesięć języków, jego pochodzenie i wykształcenie czyniły go prawdziwym obywatelem przedwojennej Europy. Po jakimś czasie osiadł w Monachium, gdzie pracował jako dziennikarz. Rozwój niemieckiego nazizmu sprawił jednak, że ten kosmopolita i pacyfista coraz gorzej czuł się w stolicy Bawarii. Postanowił wyjechać na prowincję, do odległych Międzyzdrojów, w których piękno przyrody obudziło jego duszę artysty. Malarstwo stało się sensem jego życia i źródłem utrzymania. W czasie wojny hrabia von Zedtwitz został osadzony w obozie pracy w Wałczu. Bezpośrednim powodem zesłania była odmowa wznoszenia okrzyku „Heil Hitler!”. O tym, że hrabia jest przeciwnikiem nazizmu wiedzieli wszyscy, z pisemnych relacji z tamtych czasów wynika, że pomagał on również Żydom. Po wojnie Zedtwitz przyjął polskie obywatelstwo. Był niezwykle barwną postacią, wzbogacającą kulturalny i społeczny obraz ówczesnych Międzyzdrojów. Zedtwitzowie nie żyli zbyt bogato, można wręcz powiedzieć, że klepali biedę. Nie były to czasy, w których malarstwo mogło przynieść większy dochód. Dla hrabiego najważniejsze było jednak, że może żyć spokojnie w pobliżu morza, które tak go fascynowało i w otoczeniu sztalgu i pędzli, które tak pokochał. I nikt już nie kazał mu wznosić okrzyków, na które nie miał ochoty. Międzyzdroje – miasto, które hrabia pokochał – doceniły jego dziedzictwo. W czerwcu 2012 r., odsłonięto pamiątkową tablicę poświęconą Erykowi von Zedtwitzowi, któremu nadano również tytuł „Zasłużonego dla Międzyzdrojów”.

Mijamy park i wchodzimy schodami w kierunku **Międzynarodowego Domu Kultury (15)**, zabytkowy budynek w stylu klasycystycznym, z połowy XIX w. Budynek zdobią wspaniałe elewacje i atrakcyjne wnętrza. Jest miejscem licznych wystaw, koncertów i imprez kulturalnych. Dochodzimy do „Balkinki” a naszą wycieczkę kończymy przy wykonanym z kwiatów pawiu zwanym potocznie „Tolkeim”. Dlaczego Tolek ? Zatrzymujący się przy kwietnym pawiu turyści z Niemiec z zachwytem przechodząc obok niego mówili „toll”, co znaczy zachwycający. Pracownikom opiekującym się zielenią miejską bardzo się to spodobało więc nazwali pawia Tolek i tak już zostało .

„TRASA PRZYRODNICZA”

PLAŻA – KAWCZA GÓRA – ZAGRODA POKAZOWA ŻUBRÓW

Trasa piesza ok. 7,5 km.,
czas ok. 2 godz. bez zwiedzania atrakcji

Trasę rozpoczynamy od **Punktu Informacji Turystycznej (1)**, znajdującego się na promenadzie przy ul. Promenada Gwiazd. Budynek zwany potocznie przez mieszkańców „Balbinką”, jest wpisany na listę zabytków, został wyremontowany i oddany do użytku w 2008r.

Kierując się z „Balbinki” w stronę najstarszego 4* hotelu w Międzyzdrojach Vienna House Amber Baltic (otwarty w 1991 r.), przechodzimy na **Aleję Gwiazd. (2)** - dzieło prof. Adama Myjaka związane z organizowanym od 1996r. Festiwalem Gwiazd. Jest to nietypowa aleja, na której uwieczniono w brązie ponad 200 odcisków dłoni artystów, pomniki, upamiętniające wielkie postacie kina i teatru. Zwiedzając Aleję Gwiazd dochodzimy do zejścia C na plażę, które dostosowane jest również dla osób niepełnosprawnych.

Schodzimy plażą, kierujemy się na wschód w kierunku klifów. Nie ma takiego drugiego miejsca w Polsce, gdzie możemy zobaczyć wysokie na ponad 90 metrów klify i wybrzeże, które pod wpływem abrazji przesuwa się co roku o blisko

metr. Klify ciągną się na długości 11 km. Stanowią północną krawędź pasma moreny czołowej. Najwyższym wzniesieniem dostępnym dla turystów bezpośrednio przyległym do morza jest Gosań (93,5 m n.p.m.), odległy od Międzyzdrojów 4 km. Na punkt widokowy można dojechać samochodem w kierunku Wisetki i wejść pieszo ścieżką leśną.

Mijamy zejście B przy ul. Pomorskiej, kierujemy się do zejścia A przy ul. Campingowej.

Po ok. 1km. przy zejściu A, wychodzimy z plaży przy **restauracji Port (3)**, dawnej remizie ratownictwa brzegowego. Piękny eklektyczny budynek z cegły z charakterystyczną wieżyczką został wybudowany pod koniec XIX wieku. W remizie znajdowały się łodzie ratunkowe, na specjalnych podwoziach, które w razie potrzeby były zaprzęgane w konie i dowożone do miejsca akcji ratunkowej.

Przechodzimy do bramy wejściowej Wolińskiego Parku Narodowego, która swoim kształtem przypomina kuter rybacki, na **Kawczą Górę (4)**.

Następnie kierujemy się drogą leśną poprzez malowniczy las bukowy. Rosnące tu drzewa mają często ponad 200 lat. Warto również wiedzieć, że duży buk produkuje dziennie około 7 tys. litrów tlenu, co wystarcza dla 50 -ciu dorosłych ludzi. W drodze na szczyt możemy zatrzymać się przy drewnianej altanie i podziwiać widok na Zatokę Pomorską. Znajdują się tutaj również tablice edukacyjne Wolińskiego Parku Narodowego.

Na szczyt Kawczej Góry (61 n.p.m.) dochodzimy kierując się wyznaczoną ścieżką szlaku czarnego.

Kawcza Góra (61 m n.p.m.) jest najbardziej na zachód wysuniętym klifem pobliskiego wybrzeża. Z punktu

4

widokowego góry rozciąga się piękny widok na Zatokę Pomorską. Wyjątkowo ładnie wygląda stąd obraz zachodzącego słońca. Znajdują się tutaj dwa głazy narzutowe, które umieszczono w 1992 roku. Pierwszy z nich odnaleziono w morzu, upamiętnia powstanie Stowarzyszenia Leśników Niemieckich (1892). Pierwotnie znajdował się na pobliskiej Górze Gosań. Drugi kamień jest pamiątką Zjazdu Polskiego Towarzystwa Leśnego, który odbył się w 1992 roku. Postawiono tu też kamienny obelisk upamiętniający zjazdy Światowego Związku Kresowych Żołnierzy Armii Krajowej oraz drewniany krzyż ufundowany przez mieszkańców Międzyzdrojów. Pozostałością z czasów II wojny światowej są wejścia do podziemnych bunkrów. Przed wojną na szczycie góry stała restauracja, którą tworzyła drewniana budowla ustawiona na kamiennym cokole. Wyglądem przypominała ogrodową altanę. Miała duży taras widokowy (belweder) i dach ze słomy. Stoliki ustawiono także na świeżym powietrzu. Można było wypić kawę i podziwiać jednocześnie piękno przyrody. Było to także ulubione miejsce zakochanych par. Ciekawostką jest to, że restauracja została wykonana według rysunku króla pruskiego Fryderyka Wilhelma IV. Na niemieckich mapach Kawcza Góra występuje pod nazwą Kaffeberg, co w dosłownym tłumaczeniu oznacza „Górę Kawiarnianą” (od znajdującej się tu kawiarni). Zapewne nosiła wcześniej inną nazwę, nie jest jednak znana. Obecny termin nawiązuje do poprzedniego.

Na szczycie znajdują się również nieczynne schody zejściowe na plażę, uszkodzone podczas licznych sztormów.

Z Kawczej Góry schodzimy kierując się szlakiem czarnym, lasem w kierunku drogi 102 (trasa Międzyzdroje – Dziwnów). Na trasie można skręcić na ścieżkę z zabytkami polskiej architektury militarnej. Oznakowana ścieżka poprowadzi do obiektów Baterii Artylerii Stałej – ok. 1100 m szlaku. My jednak kierujemy się do drogi nr 102, schodzimy schodami w dół ku widocznej drodze.

Uważnie przechodzimy przez jezdnię, idziemy prosto na **parking Kwasowo (5)**, gdzie na leśnej polanie znajdują się miejsca dostosowane dla potrzeb turystów (drewniane wiaty z ławkami) umożliwiające odpoczynek i schronienie przed deszczem.

Na skraju parkingu stoi okazały buk o obwodzie 375cm i wysokości 20m, przy nim skręcamy w leśną drogę. Nadal idziemy za znakami szlaku czarnego.

Po przejściu 0,8 km dochodzimy do skrzyżowania leśnych dróg (drogi leśnej z drogą szutrową). Tu kończy się szlak czarny.

Skręcamy w lewo za znakami szlaku zielonego. Dochodzimy do wysokiego płotu ogradzającego żubrowisko. Idąc wzdłuż niego dochodzimy do bramy wejściowej **Zagrody Pokazowej Żubrów (6)**. Warto zatrzymać się tutaj by podziwiać stado żubrów, piękne okazy jeleni, saren, dzików i bielika. Ciekawostką jest, że imiona wszystkich żubrów zaczynają się na litery PO (Poland). I tak w stadzie można spotkać: Poznaniaka, Powsinogę lub Potencjał.

Do Międzyzdrojów powracamy szlakiem zielonym ok. 1,2 km. Z terenu Wolińskiego Parku Narodowego wychodzimy przez drewnianą bramę na ul. Leśną, mijamy budynek Szkoły Podstawowej nr 1 im. Bolesława Krzywoustego.

Następnie kierujemy się do skrzyżowania z ul. Lipową, na wysokości ceglanego budynku Parafii Rzymskokatolickiej możemy podziwiać dwa pomniki przyrody: **dęby bezszypułkowe „Barnim” i „Apostoł” (7)**, wchodzące w skład szlaku drzew pomnikowych.

Ulicą Lipową kierujemy się w stronę **kościółka parafialnego pw. „Św. Piotra Apostoła” (8)** z 1862 r. Usytuowana na Piastowskim Wzgórzu świątynia

szczyści się wyjątkową akustyką. Architektem jej był Friedrich August Stüler, a współautorem projektu i znaczącym sponsorem król pruski Fryderyk Wilhelm IV. Obok kościoła stoi pomnik przedstawiający 3 krzyże, upamiętniający XXV Jubileuszowy Zjazd Kresowych Żołnierzy Armii Krajowej w Międzyzdrojach.

Schodzimy schodami Św. Piotra na ul. Zwycięstwa, przechodzimy na pasach na drugą stronę jezdni, mijając kolejny z pomników przyrody bukszpan „Aptekarz” wchodzimy do „Parku Rzeźb” przy Ul. Zwycięstwa i Jana Krasickiego. **Park Rzeźb (9)** jest jednym z ośmiu parków zieleni objętych realizowanym w latach 2017–2021 projektem pn. „Międzyzdroje – Morze Zieleni”. W parku znajdują się 4 monumentalne rzeźby, wykonane na przełomie 1969–1970 roku przez szczecińskich artystów. Więcej informacji można uzyskać skanując kody QR na umieszczonych przy rzeźbach tablicach.

Wychodzimy z parku na ul. Krasickiego, kierujemy się prosto w stronę **parku im. Fryderyka Chopina (10)**.

Do parku wchodzimy stylizowaną ornamentyką, metalową bramą, imitującą wejście do parku zdrojowego sprzed 100 lat. Park został założony przez belgijskiego kupca Arnolda Lejeune w XIX wieku. Możemy tu podziwiać efektowne okazy dębów, płatany pochodzenia greckiego, żywotniki i cisy. Mijamy kamień poświęcony znanemu malarzowi maryniście Erykowi von Zedtwitz, fontannę oraz popiersie wybitnego kompozytora Fryderyka Chopina.

Położony na obrzeżu parku **Międzynarodowy Dom Kultury (11)** to zabytkowy budynek w stylu klasycystycznym, z połowy XIX w. Budynek zdobią wspaniałe elewacje i atrakcyjne wnętrza. Jest miejscem licznych wystaw, koncertów i imprez kulturalnych. Kierując się schodami w górę dochodzimy do „Balbinki” a naszą wycieczkę kończymy przy wykonanym z kwiatów **pawiu** zwanym potocznie **„Tolkeim” (12)**

Dlaczego Tolek ? Zatrzymujący się przy kwietnym pawiu turyści z Niemiec z zachwytem przechodząc obok niego mówili „toll”, co znaczy zachwycający. Pracownikom opiekującym się zielenią miejską bardzo się to spodobało więc nazwali pawia Tolek i tak już zostało .

„SZLAKIEM DRZEW POMNIKOWYCH”

Trasa piesza ok. 3 km,
czas ok. 50 minut

„Szlak drzew pomnikowych” powstał w 2012 roku, obejmuje on drzewa pomnikowe, które reprezentują 8 gatunków oraz 1 gatunek bluszczu. Są to okazy przyrody wyjątkowe z kilku powodów – do głównych należą: sędziwy wiek, rozmiary, a także rzadkie występowanie. Ponadto każdemu z nich przez mieszkańców Międzyzdrojów w drodze konkursu nadano charakterystyczne, oryginalne imię, które nawiązuje do historii Polski, regionu lub nadmorskich atrybutów Międzyzdrojów.

Naszą wycieczką rozpoczynamy od skrzyżowania ulic Gryfa Pomorskiego z ul. Dąbrówki, gdzie znajduje się **kasztan jadalny „Maron” (1)**. W Polsce znajdziemy nieliczne okazy drzew tego gatunku, przede wszystkim w parkach i ogrodach botanicznych. Spotykany jest głównie w Basenie Morza Śródziemnego, w Azji Mniejszej i na Kaukazie. Jest to jedna z najdawniej użytkowanych przez człowieka roślin jadalnych. W czasach elżbietańskich owoce kasztana jadalnego uważane były za afrodyzjak. Maron ma ok. 40-50 lat, wysokość ok. 14m, obwód 130cm.

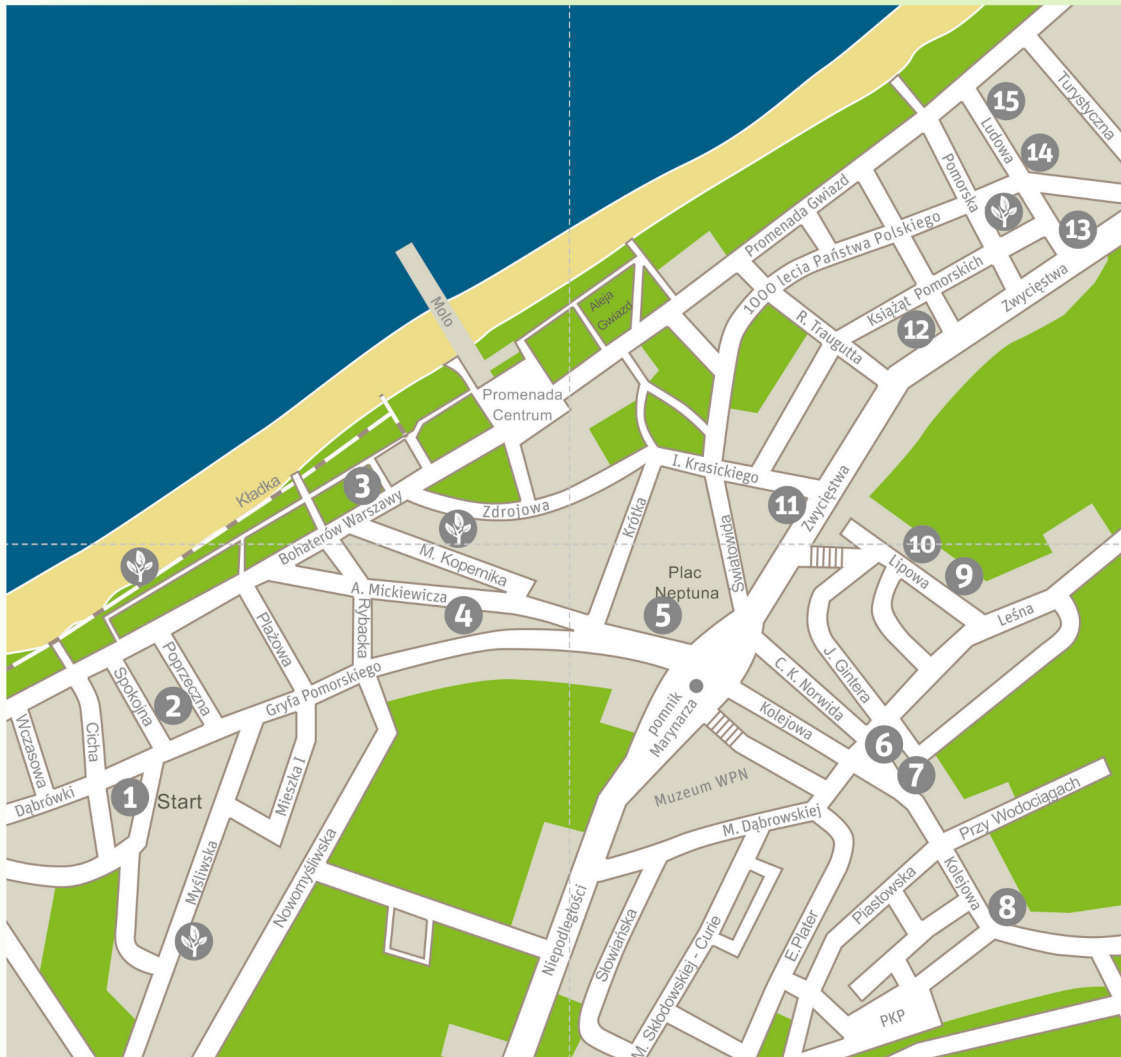
Dalej kierujemy się ul. Gryfa Pomorskiego w stronę centrum miasta. Przed nami po lewej stronie ulicy plac zabaw oraz w jego obrębie na wysokości ul. Spokojnej przepiękny okaz **dębu bezszypułkowego**, któremu nadano imię **„Karczmarz” (2)**. Jego wiek szacowany jest na około 400 lat, wysoki na 25 m, o obwodzie 530 cm. Jest to jeden z najokazalszych dębów na terenie wyspy Wolin. Dąb jest pozostałością alei drzew, które rosły wzdłuż nadmorskiego szlaku łączącego Wolin i Kołobrzeg. Nazwa nawiązuje do istniejącej tu w XVI wieku karczmy, zasypanej przez ruchome piaski, która pełniła jednocześnie rolę książęcej komory celnej.

Według legendy, dąb ten jest jednym z drzew, które broniły gospody przed zasypaniem.

1

Podążamy ulicą Spokojną w kierunku zachodniej części promenady nadmorskiej, na ul. Bohaterów Warszawy. Ul. Bohaterów Warszawy w kierunku molo przechodzimy przez alejki „Parku Aktywności”, gdzie w otoczeniu parkowej zieleni możemy podziwiać ciekawe okazy przyrodnicze w tym: pomnik przyrody – jesion mannowy. Mijamy również zabytkową, zwaną kąpieliskową lub kuracyjną (Bäderarchitektur) zabudowę miasta. Przy skrzyżowaniu z ul. Rybacką warto przy okazji spojrzeć na XIX wieczne kuracyjne budynki „Villa Stella Maris” i „Bałtyk” z ich charakterystyczną klasycystyczną zabudową. Szczególnie okazałe prezentuje się „Villa Stella Maris”. Przypomina ona mały pałac. Pochodzi z przełomu XIX i XX wieku. Pozostałością po kilku przeróbkach domu jest „szwajcarska” forma dachu (szeroki okap wsparty na drewnianych krokwiniach). Klasycystyczne wile charakteryzują się m. in. tym, że posiadają kolumny, półkolumny z kapitelami wzorowanymi na jońskich, doryckich lub korynckich i ozdobne gzymsy.

Po przeciwnej stronie zabytkowych willi, na wysokości nowo powstałego apartotelu „Aquamarina Prima” rosną dwa drzewa **„Rybitwy” czyli ptasie wiśnie (3)**. Ich wiek to około 70 lat, wysokość 17m, obwód 195cm i 160cm. Są przodkami drzew owocowych. Ich kuliste owoce, od koloru żółtego po czarno-brązowy, są soczyste, smaczne i jadalne. Międzyzdrojskie okazy należą do jednych z najgrubszych drzew tego gatunku w kraju. Wiśnia posiada cenne drewno, używane m.in do wyrobu fajek. Nazwa drzew nawiązuje do nadmorskiego ptaka- rybitwy.

Wracamy ul. Bohaterów Warszawy do ul. Rybackiej mijamy ul. Mickiewicza, kierujemy się w dół ulicy i dochodzimy do ul. Gryfa Pomorskiego, gdzie na terenie posesji przy budynku nr 12 (vis a vis Pasażu Gryf) znajdują się okazałe **dwa cisy „Bieliki” (4)**. Cisy nazwane zostały na cześć ptaków zamieszkujących region Międzyzdrojów. Bielik jest symbolem Wolińskiego Parku Narodowego. Wysokość cisów to 12m i 17m, obwód 117cm i 70cm. Cisy spotkamy w wielu różnych miejscach miasta. Drzewa te wymagają łagodnego klimatu. Tutaj znalazły dla siebie doskonałe warunki. Jeżeli nasiona cisa przejdą przez przewód pokarmowy ptaka – wyrosnie drzewo. Zwykle cisy osiągną wysokość 10m-18m, żyją nawet ponad 1000 lat. Całe drzewo, z wyjątkiem osnówki otaczającej nasiona, zawiera trujący alkaloid - toksynę. Drewno cisa w średniowieczu stosowano na dużą skalę do wyrobu łuków, kusz, jarzm dla wołów i mebli. Cisy zostały wprowadzone po raz pierwszy do sztuki ogrodniczej w ogrodach Wersalu, w XVII wieku. Dobrze znoszą strzyżenie i są odporne na mrozy.

Kolejne okazy tych drzew spotkamy idąc prosto ul. Gryfa Pomorskiego w kierunku Placu Neptuna. Na trasie możemy również podziwiać kwietną rabatę z napisem Międzyzdroje. Idąc prosto ul. Gryfa Pomorskiego, mijamy skrzyżowanie z ul. Krótką. Na ul. Krótkiej znajduje się kaplica z 1902 r. z ryglową wieżyczką Stella Matutina , co po polsku oznacza „Gwiazda Zaranna”, czyli ta która pozwalała rybakom na bezpieczny powrót do portu. W kaplicy od ponad 100 lat mają swoją siedzibę Siostry Boromeuszki, które kiedyś i obecnie świadczą pomoc osobom ubogim i potrzebującym. Przy ul. Gryfa Pomorskiego mijamy również Papugarnię. W tym miejscu 41 egzotycznych barwnych osobników przenosi turystę w inny świat. Można zobaczyć jak papugi się bawią, popisują a nawet tulą.

Dalej kierujemy się prosto w stronę Placu Neptuna. Rosną tu wysokie na 9 i 7m o obwodzie 180cm dwa kolejne **cisy „Strażnicy”(5)**. Przechodzimy przejściem dla pieszych przez plac kardynała Stefana Wyszyńskiego, z pomnikiem Marynarza w stronę stacji PKP. Mijamy Dom Turysty PTTK, pomnik Dr. Alfreda Trosta i kolejne przejście dla pieszych.

Jesteśmy na ul Kolejowej, którą po przejściu 200 m dochodzimy do skrzyżowania z ul. Leśną. Na chodniku, zaraz przy wejściu do sklepu Żabka rośnie zabytkowy dąb bezszypułkowy – **„Bolko” (6)**. Jego obwód wynosi 330cm, wysokość 17m a wiek szacowany jest na około 200 lat. Nazwa drzewa nawiązuje do króla Bolesława Chrobrego. Nieopodal, na niedużym placu, przy rozwidleniu ulic na wysokości budynku straży pożarnej usytuowany jest drugi z pomnikowych dębów – **„Storrada” (7)** (gatunek bezszypułkowy), z piękną rozłożystą koroną, o obwodzie 380cm, wysokości 16m i wieku około 200 lat. Drzewo upamiętnia córkę księcia Mieszka I Storradę – Świętosławę, która w 985 roku wyszła za mąż za króla Szwecji i Danii – Eryka Zwycięzcę, a po jego śmierci ponownie za króla państwa duńskiego – Swena Widłobrodego. Na obu tronach propagowała polską politykę.

Idąc dalej ul. Kolejową mijamy budynek oddziału Urzędu Miejskiego (dawnej szkoły i gimnazjum) i dochodzimy do rozwidlenia ulicy Kolejowej z ul. Ustronie Leśne. Rośnie tu następny pomnik przyrody – dąb bezszypułkowy - „Regalinda” (8). Regalinda jest najstarszym z okazów znajdujących się na naszym szlaku. Dąb ten który pamięta jeszcze czasy baroku – jego wiek szacowany jest na około 350-400 lat, obwód pnia wynosi 470cm, wysokość 24m, a nazwą przypomina siostrę króla Polski - Mieszka. Owe trzy pomnikowe dęby rosnące przy ul. Kolejowej, są pozostałością po drodze biegnącej przez wieś Międzyzdroje jeszcze na początku XIX wieku.

Wracamy ul. Kolejową do skrzyżowania z ul. Leśną. Mijamy skrzyżowanie z ul. Przy Wodociągach, budynek straży pożarnej i dochodzimy do skrzyżowania z ul. Leśną. Ulicą Leśną lekko wzniesioną w górę dochodzimy po ok. 150m do skrzyżowania z ul. Lipową. Przy ul. Lipowej 2a i 4a (pozostałość po dziewiętnastowiecznej alei prowadzącej do kościoła) na wysokości budynku Parafii Rzymskokatolickiej rosną dwa dęby bezszypułkowe – „Barnim” (9) i „Apostoł” (10) o obwodzie 301cm i 307cm i wieku ok. 200 lat, wysokie na 19m. Pierwszy upamiętnia księcia Gryfitę Barnima IX, natomiast drugi nawiązuje do apostoła Piotra, patrona parafii. „Apostoł” to pozostałość po XIX-wiecznym nasadzeniu komponowanym wzdłuż dawnej drogi prowadzącej do kościoła.

Ulicą Lipową kierujemy się w stronę kościoła parafialnego pw. „św. Piotra Apostoła” z 1862 r. Usytuowana na Piastowskim Wzgórzu świątynia szczyli się wyjątkową akustyką. Architektem jej był Friedrich August Stüler, a współautorem projektu i znaczącym sponsorem król pruski Fryderyk Wilhelm IV. Obok kościoła stoi pomnik przedstawiający 3 krzyże, upamiętniający XXV Jubileuszowy Zjazd Kresowych Żołnierzy Armii Krajowej w Międzyzdrojach. Schodzimy schodami św. Piotra na ul. Zwycięstwa, przechodzimy na pasach na drugą stronę jezdni, gdzie rośnie wielopienny drzewiasty bukszpan „Aptekarz”(11) (ul. Zwycięstwa 9) wysoki na 4-5m i wieku 80 lat – największy okaz na wyspie Wolin oraz jeden z najokazalszych przedstawicieli bukszpanów na Pomorzu Zachodnim. Wiecznie zielony bukszpan posiada zielone listki, które zimą nie opadają, podobne do liści borówki czerwonej. Pochodzi z krajów śródziemnomorskich, jest wrażliwy na mrozy.

Ulicą Zwycięstwa kierujemy się prosto ok. 220m. Za skrzyżowaniem z ul. Pomorską przy budynku nr 41 na posesji znajdują się **dwa cisy „Jadwiga” i „Jagiełło” (12)**: wysokie na 11m i 12m i wieku ok. 200 lat. Upamiętniają polskiego króla Jagiełę i jego żonę królową Jadwigę.

Idziemy dalej prosto. Przy drodze wyjazdowej 102 na ul. Ludowej 2a, na posesji prywatnej rośnie **dąb szypułkowy Warcisław I (13)** o obwodzie 393 cm i wieku około 250 lat, wysoki na 19m. Nazwa nawiązuje do księcia Gryfity - Warcisława I. W Polsce dęby szypułkowe rosną częściej niż bezszypułkowe. Dąb to roślina lecznicza. Jego kora jest surowcem garbnikowym o właściwościach ściągających, bakteriobójczych i przeciwzapalnych. Wykorzystywana m.in. w odmrożeniach i oparzeniach. Owoce dębu – żołędzie, stanowią pożywienie dla ssaków (m.in. dzików, żołędniczy czy koszatki) oraz ptaków (m.in. sójki, głuszca, grubodzioba).

Zawracamy i skręcamy w ul. Ludową. Na rogu ul. Ludowej, skrzyżowanie z ul. 1000-lecia Państwa Polskiego znajdują się **„Przytuleni”, czyli sosna zwyczajna porośnięta bluszczem pospolitym (14)**. Sosna z bluszczem stanowi szczególną wartość przyrodniczą. Jest to pozostałość po dawnych kompleksach leśnych na północy wyspy Wolin. Drzewo niegdyś znajdowało się w granicach wydmy szarej, która przylegała do klifowego wybrzeża morskiego. Bluszcz to jedyne pnącze samociepne o zimozielonych liściach i zdrewniałej łodydze występujące w Polsce. Stare okazy bluszczu mogą zakwitnąć bardzo obficie. Na jednej roślinie rozwija się od 50 do 128 tysięcy kwiatów.

Kierujemy się nadal ul. Ludową do skrzyżowania z promenadą - ul. Bohaterów Warszawy, gdzie ukazują nam się najbardziej egzotyczne wśród drzew usytuowanych na szlaku: **żywotniki olbrzymie „Rybak” (15)**. Ich wiek ocenia się na ok. 120 lat, wysokość 18m i 21m a obwody to 235cm i 194cm. Większy z Międzyzdrojskich żywotników znajduje się w pierwszej dziesiątce najgrubszych drzew tego gatunku w Polsce. Żywotnik olbrzymi jest gatunkiem pochodzącym z Ameryki Północnej. Liście (igły) żywotnika są trujące. Drewno cenne w stolarstwie. Indianie z jego drewna wytwarzali słynne czółna i słupy totemowe.

Przy „Rybakach” kończymy naszą wycieczkę.

WARTO ZOBACZYĆ

GMINA MIĘDZYDROJE – SOŁECTWA WICKO, WAPNICA, LUBIN

WICKO

STANOWISKO BRONI V-3 - jedyna w Polsce ekspozycja tajnej broni niemieckiej V3, z okresu II wojny światowej. Ekspozycja umiejscowiona w bunkrze, gdzie były składowane pociski V3. W pobliżu bunkra znajdują się betonowe podstawy, pozostałości po działach dalekiego zasięgu.

WAPNICA

PORT JACHTOWY (1) - usytuowany na wschodnim brzegu jeziora Wicko Wielkie w północnej zatoce Zalewu Szczecińskiego. Wyjątkowe i malownicze położenie portu wśród zieleni Wolińskiego Parku Narodowego, nowoczesna architektura zabudowy przystani i bardzo mała odległość do Morza Bałtyckiego dla prowadzenia czynnej formy wypoczynku i rekreacji opartej na turystyce wodnej przeznaczonej dla każdej grupy wiekowej.

JEZIORO TURKUSOWE W WAPNICY (2) - nad jeziorem górują lesiste wzgórza, znajduje się ścieżka edukacyjna, koło ścisłego rezerwatu im. prof. Szafera. Do lat 50-tych ubiegłego wieku znajdowała się tu kopalnia kredy, która została zalana tworząc jezioro o oryginalnym kolorze.

LUBIN

WZGÓRZE ZIELONKA W LUBINIE - to atrakcyjny punkt widokowy, do którego można dojść od Jeziora Turkusowego lub z miejscowości Lubin. Ze wzgórza Zielonka roztacza się widok na prawdziwy „ptasi raj” - Deltę Wsteczną Świny.

NEOGOTYCKI KOŚCIÓŁ (3) pod wezwaniem Matki Boskiej Jasnogórskiej w Lubinie - (XIXw.) ze strzelistą ceglana wieżą. Do końca II wojny światowej kościół był świątynią protestancką. Przed wejściem granitowa chrzcielnica z XII w, pochodząca prawdopodobnie z poprzedniej świątyni.

GRODZISKO ŚREDNIOWIECZNE (4) - położone nad zalewowym klifem. Jest to pozostałość po wczesnośląskim grodzie Wolinian (IX-XII w), ekspozycja fragmentów ceramiki.

WARTO ZOBACZYĆ

WARTO ZOBACZYĆ

SZLAKI TURYSTYCZNE:

- SZLAK CZERWONY** - biegnący brzegiem morza do Wisielki ok. 11 km.
- SZLAK ZIELONY** – prowadzący obok Zagrody Pokazowej Żubrów nad Jeziora Warnowskie ok. 8 km.
- SZLAK NIEBIESKI** – nad Jezioro Turkusowe w Wapnicy i dalej na wybrzeże Zalewu Szczecińskiego do Wolina ok. 26 km.
- SZLAK ŚW. JAKUBA** – kulturowo - pielgrzymkowa pomorska droga św. Jakuba Apostoła. W Europie istnieje od XII wieku.

Wszystkie szlaki mają swój początek przy muzeum Wolińskiego Parku Narodowego przy ul. Niepodległości 3 w Międzyzdrojach.

WARTO ZOBACZYĆ

- **ŚCIEŻKA PRZYRODNICZO – HISTORYCZNA BIAŁA GÓRA** – umożliwia zapoznanie się z zabytkami polskiej architektury militarnej. Na 1300 m szlaku podziwiać można obiekty 17. Baterii Artylerii Stałej zbudowanej na przełomie lat 40. i 50. XX wieku.
- **DROŻKOWE ŁĄKI** – wyjątkowa ścieżka przyrodnicza, która skrywa tajemniczy świat paproci, min.: okazałego długosza królewskiego i wielu innych ciekawych roślin. Można tu także zobaczyć efekty pracy bobrów.

Liczne informacje dla zainteresowanych dostępne na www.miedzyzdroje.pl

Tekst i opracowanie:

Anetta Czyżak UM Międzyzdroje
na podstawie „Międzyzdroje Wyspa Wolin” Roberta Śmigielskiego

Zdjęcia:

archiwum Urzędu Miejskiego w Międzyzdrojach
Tomasz Rychłowski, Anetta Czyżak, Oskar Przybyszewski, Jerzy Undro,
Anna Natalia Zadroga, Waldemar Rusek, Jan Magda

Gmina Międzyzdroje

ul. Książąt Pomorskich 5
72-500 Międzyzdroje
www.miedzzyzdroje.pl
tel. 91 32 75 631
fax 91 32 75 630

Międzyzdroje 2020

Skład i druk:

Wydawnictwo i drukarnia „Kadruk” w Szczecinie
ISBN: 978-83-66607-01-9

Egzemplarz bezpłatny

www.miedzyzdroje.pl

#międzyzdroje

#miedzyzdrojechallenge